

РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ *

На думку Верховного Суду України, Кабінет Міністрів України у постанові «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу» делегував своє право керівникам відповідних державних органів, у тому числі й міністру оборони України, визначати розміри посадових окладів, а отже, його наказ є підставою для перерахунку пенсії, оскільки змінює розмір однієї зі складових грошового забезпечення цих осіб

ПОСТАНОВА

Іменем України

16 січня 2013 р. колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Особи 1 до Головного управління Пенсійного фонду України у м. Києві (далі — ГУ ПФУ, ПФУ відповідно) про визнання протиправною бездіяльність та про зобов'язання вчинити дії, **встановила:**

У листопаді 2009 р. Особа 1 звернулася до суду з позовом, у якому просила: визнати протиправними дії відповідача щодо відмови в перерахунку пенсії відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2007 р. № 1294 «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу» (у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин; далі — постанова № 1294), наказу міністра оборони України від 28 липня 2009 р. № 377 «Про затвердження схем розмірів посадових окладів військовослужбовців військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів України) і наукових установ Збройних Сил України» (далі — наказ № 377), преміювання у розмірі 33,3 % та надбавки до пенсії згідно із Законом від 18 листопада 2004 р. № 2195-IV «Про соціальний захист дітей війни» (у редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі — Закон № 2195-IV); зобов'язати ГУ ПФУ здійснити Особі 1 відповідний перерахунок пенсії.

На обґрунтування позовних вимог Особа 1 зазначила, що вона перебувала на військовій служ-

бі понад 30 років та звільнена з посади викладача кафедри військового училища у 1986 р. Із проведеним у 2008 р. перерахунком пенсії відповідно до постанови № 1294 вона не згодна і вважає, що пенсія має бути призначена їй з урахуванням розміру посадового окладу викладача військового навчального закладу — 1 тис. 190 грн—1 тис. 300 грн, як це визначено наказом № 377.

Оболонський районний суд м. Києва постановою від 25 листопада 2009 р., залишеною без змін ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 14 червня 2011 р., позов задовольнив частково: визнав протиправною бездіяльність ГУ ПФУ щодо ненарахування Особі 1 щомісячної соціальної державної допомоги у розмірі 30 % мінімальної пенсії за віком з 9 листопада 2008 р.; зобов'язав ГУ ПФУ здійснити позивачу перерахунок пенсії та її подальшу виплату з нарахуванням щомісячної державної соціальної допомоги у розмірі 30 % мінімальної пенсії за віком, встановленої ст. 28 Закону від 9 липня 2003 р. № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», з 9 листопада 2008 р. В іншій частині позовних вимог відмовив.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 16 серпня 2012 р. рішення судів попередніх інстанцій залишив без змін.

Не погоджуючись із рішенням суду касаційної інстанції, Особа 1 звернулася із заявою про його перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування Вищим адміністративним судом України одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, а саме: положень ст. 63 Закону від 9 квітня 1992 р. № 2262-XII «Про пенсійне забезпечен-

* Публікується повний текст судових рішень із незначними редакційними правками.

ня осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (у редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі — Закон № 2262-ХІІ) та наказу № 377.

На обґрунтування заяви додала копії ухвал Вищого адміністративного суду України від 22 травня та 2 жовтня 2012 р. в інших справах, які, на її думку, підтверджують неоднакове правозастосування.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 19 листопада 2012 р. допустив цю справу до провадження Верховного Суду України з підстави неоднакового застосування касаційним судом положень ст. 63 Закону № 2262-ХІІ та наказу № 377.

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що заява про перегляд ухвали касаційного суду підлягає задоволенню з таких підстав.

Касаційний суд, залишивши без змін рішення судів попередніх інстанцій про часткове задоволення позову, керувався тим, що Порядком проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону № 2262-ХІІ, затвердженим відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 р. № 45 (далі — Порядок), визначено лише один орган — Кабінет Міністрів України, рішення якого про зміну розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення для відповідних категорій військовослужбовців є належною підставою для перерахунку пенсій. Рішення інших органів (у тому числі й накази міністра оборони України) не можуть братися до уваги управліннями ПФУ як підстава для перерахунку, оскільки є чіткий порядок, який визначає процедуру перерахунку пенсії та належні для цього підстави.

Відповідно до ч. 3 ст. 63 Закону № 2262-ХІІ усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв'язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством. Перерахунок пенсій здійснюється на момент виникнення права на перерахунок пенсій і провадиться у строки, встановлені ч. 2 ст. 51 цього Закону.

У рішеннях Вищого адміністративного суду України, доданих як приклад неоднакового застосування норм матеріального права, зазначено, що згідно з наказом № 377 затверджені схеми посадових окладів за основними типовими по-

садами керуючого та наукового складу офіцерів військово-навчальних закладів та наукових установ Збройних Сил України. Цей наказ зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18 серпня 2008 р. за № 761/15452 і має юридичну силу.

У рішенні Вищого адміністративного суду України, яке переглядається, зазначено, що Порядком визначено лише один орган — Кабінет Міністрів України, рішення якого про зміну розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення для відповідних категорій військовослужбовців є належною підставою для перерахунку пенсій.

Зважаючи на те, що ч. 3 ст. 63 Закону № 2262-ХІІ не вказує на рішення суб'єкта владних повноважень про зміну видів грошового забезпечення військовослужбовців як на підставу для перерахунку пенсії, а пов'язує її перерахунок лише з фактичною зміною видів грошового забезпечення, рішення касаційного суду у цій справі не відповідає вимогам закону.

Окрім того, згідно з п. 1 Порядку перерахунок раніше призначених відповідно до Закону № 2262-ХІІ пенсій проводиться у разі прийняття рішення Кабінетом Міністрів України про зміну розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення для відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із введенням для них нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, установлених законодавством.

Пунктом 5 постанови № 1294 передбачено, що керівникам державних органів у межах асигнувань, що виділяються на їх утримання, надано право установлювати посадові оклади військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової військової служби), особам рядового і начальницького складу, посади яких не передбачені цією постановою, у відповідних випадках.

Ураховуючи викладене та беручи до уваги те, що Кабінет Міністрів України делегував своє право керівникам державних органів, у тому числі й міністру оборони України, визначати розміри посадових окладів, то його наказ є підставою для перерахунку пенсії, оскільки змінює розмір однієї зі складових грошового забезпечення цих осіб.

Керуючись статтями 241—243 КАС, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України **п о с т а н о в и л а**:
Заяву Особи 1 задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 16 серпня 2012 р. в частині вимог щодо пе-

рерахунку пенсії у зв'язку зі зміною розміру посадового окладу скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.

На час виникнення спору положення Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій», суперечили вимогам Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» у частині регулювання правовідносин зі сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій з відчуження легкових автомобілів.

Виходячи із загальних засад пріоритетності законів над підзаконними актами з урахуванням положень ч. 4 ст. 9 КАС України та роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, яке міститься у постанові від 1 листопада 1996 р. № 9 (п. 5), при вирішенні цього спору пріоритетними є норми зазначеного Закону, відповідно до яких обов'язок зі сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування покладається на осіб лише у випадку відчуження, а не при купівлі автомобілів

ПОСТАНОВА Іменем України

26 лютого 2013 р. колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України, розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Особи 1 до управління Пенсійного фонду України в м. Тернополі (далі — управління ПФУ, ПФУ відповідно), третя особа — управління Державного казначейства України у м. Тернополі, про стягнення незаконно отриманого збору у розмірі 3 % на обов'язкове державне пенсійне страхування при купівлі автомобіля, **встановила:**

У жовтні 2008 р. Особа 1 звернулася до суду з позовом, у якому з урахуванням уточнення позовних вимог просила визнати протиправними дії управління ПФУ щодо стягнення 3 % збору на обов'язкове державне пенсійне страхування при купівлі автомобіля, повернути з державного бюджету цей безпідставно отриманий збір у сумі 3 тис. 275 грн та стягнути з управління ПФУ пеню.

На обґрунтування позовних вимог Особа 1 послалася на ст. 1 Закону від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» (у редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі — Закон № 400/97-ВР), відповідно до якої такий збір сплачується при відчуженні автомобіля, а не при його купівлі.

Суди встановили, що у серпні 2008 р. Особа 1 придбала у товариства з обмеженою відповідальністю «Мотор-Центр «Галичина» автомобіль Daihatsu Terios DX, при реєстрації якого у

Відділенні реєстраційно-екзаменаційної роботи УДАІ УМВС України в Тернопільській області 12 серпня 2008 р. сплатила до ПФУ збір на обов'язкове державне пенсійне страхування у розмірі 3 % вартості автомобіля, що склало 3 тис. 275 грн.

Тернопільський окружний адміністративний суд постановою від 8 грудня 2008 р., залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду від 13 квітня 2010 р., у задоволенні позовних вимог відмовив.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 21 листопада 2012 р. рішення судів першої та апеляційної інстанцій залишив без змін.

У заяві про перегляд судового рішення Верховним Судом України з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 237 КАС, Особа 1 зазначила, що в доданій до заяви постанові суду касаційної інстанції від 7 листопада 2012 р. по-іншому, ніж в оскаржуваній ухвалі, застосовано положення ст. 1 Закону № 400/97-ВР. Просила ухвалу Вищого адміністративного суду України від 21 листопада 2012 р. скасувати та направити справу на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що заява Особи 1 підлягає задоволенню з таких підстав.

Вищий адміністративний суд України, допускаючи справу до провадження, керувався тим, що в постанові суду касаційної інстанції, копію

якої додано до заяви, по-іншому, ніж у справі, що розглядається, застосовано положення ст. 1 Закону № 400/97-ВР.

У справі, рішення суду касаційної інстанції у якій додано до заяви, цей суд взяв до уваги те, що п. 7 ст. 1 Закону № 400/97-ВР визначено виключний перелік осіб — платників збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, і передбачено, що платниками такого збору є юридичні та фізичні особи при відчуженні легкових автомобілів. Водночас п. 12 Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, затвердженого відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1998 р. № 1740 (далі — Порядок), встановлено вимоги щодо сплати такого збору особами, які набувають право власності на автомобілі шляхом їх купівлі.

За таких обставин суд вирішив, що згідно з ч. 4 ст. 9 КАС у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу, у цьому випадку — Закон № 400/97-ВР.

Проте у справі, що розглядається, Вищий адміністративний суд України дійшов іншого висновку та зазначив у своєму рішенні, що оскільки позивач, не будучи зобов'язаним сплачувати збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, сплатив цей збір добровільно, то його право порушено не було.

Аналіз наведених судових рішень дає підстави вважати, що суд касаційної інстанції неоднаково застосував зазначені норми права.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України керувалась таким.

Відповідно до п. 7 ст. 1 Закону № 400/97-ВР, якою визначено вичерпний перелік осіб — платників збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, передбачено, що платниками збору є юридичні та фізичні особи при відчуженні легкових автомобілів, крім легкових автомобілів, якими забезпечуються інваліди, та тих автомобілів, які переходять у власність спадкоємцям за законом.

Натомість, відповідно до п. 12 Порядку платниками збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій з відчуження легкових автомобілів є підприємства, установи та організації всіх форм власності, а також фізичні особи,

які набувають право власності на такі автомобілі, зокрема, шляхом їх купівлі, у тому числі у виробників або торговельних організацій (крім випадків забезпечення автомобілями інвалідів згідно із законодавством).

Отже, на час виникнення спору положення Порядку суперечили вимогам Закону № 400/97-ВР у частині регулювання правовідносин зі сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з операцій із відчуження легкових автомобілів.

Відповідно до ч. 4 ст. 9 КАС у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу.

У роз'ясненні Пленуму Верховного Суду України, яке міститься в постанові від 1 листопада 1996 р. № 9 (п. 5), зазначено, що судам необхідно керуватися тим, що нормативно-правові акти будь-якого державного чи іншого органу (акти Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Верховної Ради АР Крим чи рішення Ради міністрів АР Крим, акти органів місцевого самоврядування, накази та інструкції міністерств і відомств, накази керівників підприємств, установ та організацій тощо) підлягають оцінці на відповідність як Конституції, так і закону. Якщо при розгляді справи буде встановлено, що нормативно-правовий акт, який підлягав застосуванню, не відповідає чи суперечить законowi, суд зобов'язаний застосувати закон, який регулює ці правовідносини.

Враховуючи наведене та беручи до уваги загальні засади пріоритетності законів над підзаконними актами, при вирішенні цього спору пріоритетними є норми Закону № 400/97-ВР.

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України не може погодитися з висновком суду касаційної інстанції про добровільність сплати Особою 1 збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, оскільки відповідно до п. 14 Порядку органи державтоінспекції здійснюють реєстрацію легкових автомобілів лише за умови сплати такого збору, що підтверджується документом про його сплату.

За таких обставин у справі, що розглядається, суд касаційної інстанції неправильно застосував норми матеріального права щодо спірних правовідносин, внаслідок чого ухвала Вищого

адміністративного суду України від 21 листопада 2012 р. підлягає скасуванню.

Установивши помилковість висновків суду касаційної інстанції, викладених в оскаржуваній ухвалі, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України позбавлена можливості прийняти нове судове рішення, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 243 КАС Верховний Суд України не наділений повноваженнями щодо скасування чи зміни рішень судів першої та апеляційної інстанцій у справі, що переглядається з підстави, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 237 цього Кодексу.

Оскільки за наслідками розгляду касаційної скарги такі повноваження відповідно до

вимог ст. 223 КАС має суд касаційної інстанції, справу після скасування оскаржуваної ухвали слід направити на новий розгляд до цього суду.

Керуючись статтями 241—243 КАС, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України **п о с т а н о в и л а**:
Заяву Особи 1 задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 21 листопада 2012 р. скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п. 2 ч. 1 ст. 237 КАС.